

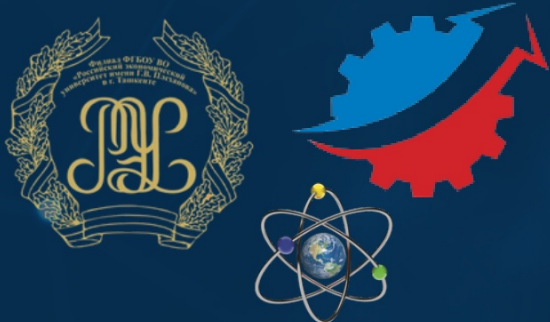
MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

*ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal*

2026-YIL

IYUN/6-SON, V-QISM

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google
Scholar

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

OpenAIRE

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, iyun.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

BOJXONA YIG'IMLARINI UNDIRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	10
Jurayev Jonibek Javlijevich	
TOSHKENT SHAHRIDA UY-JOY FONDINING HOZIRGI HOLATI VA BOSHQARUV TIZIMI TAHLILI.....	15
Mamanazarov Oybek Shomurodovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI UCHUN INNOVATSION BANK MAHSULOTLARINI YARATISH VA ULARNI TARG'IB ETISHNI TAKOMILLASHTIRISH	20
Shodmonova Sadoqat Jo'raqobil qizi	
"O'ZBEKISTON MILLIY ELEKTR TARMOQLARI" AJ ENERGETIKA TIZIMINING HUDUDIY RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	26
Xakimjanova Surayyo Xabibullayevna	
HUDUDLARNI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA BUDJETLARARO TRANSFERTLARNING AHAMIYATI	30
Hakimov Feruz Xurshid o'g'li	
GAZNI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA BARQAROR RIVOJLANISH HOLATINING IQTISODIY TAHLILI VA BAHOLASH	36
Kudratkhodjaeva Ziyoda Kamol qizi	
STRATEGIC MANAGEMENT OF HIGHER EDUCATION UNDER CHANGING REGULATORY CONDITIONS	40
Khumoyun Avezov	
INSON KAPITALINI HUDUDIY JOYLASHTIRISH VA YANGI ISH O'RINLARINI YARATISHNING AGLOMERASION-KLASTER MEXANIZMI	45
Yusubboyeva Dinora Quadrat qizi	
TIJORAT BANKLARI O'RTASIDAGI RAQOBAT DARAJASINING STATISTIK VA EKONOMETRIK BAHOSI: RAQOBAT VA MOLIVAVIY BARQARORLIK O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK.....	50
Qulmetov Mansurbek Ro'zmatovich	
BYUDJET TASHKILOTLARIDA ICHKI AUDITDA MUHIMLIK DARAJASINI RISKQA BOG'LIQ HISOBLASH METODIKASI.....	57
Misirov Akbarali Pardaboyevich	
SEYSMIK HUDUDLARDA METALL KONSTRUKSIYALARNING HISOBII ISHONCHLILIGI VA EKSPLOATATSION BARQARORLIGINI OSHIRISHNING MUHANDISLIK-METODOLOGIK ASOSLARI	64
Yaxshiboyev Mirolimjon Yaqubjon o'g'li	
RAQAMLI BANK XIZMATLARIDA KIBERXAVF VA UCHINCHI TOMON RISKLARINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	71
Suxrob Narzullayevich Xolmatov	
OLIY TA'LIM TASHKILOTLARIDA MAHSULOT (ISH, XIZMAT) ISHLAB CHIQRISH XARAJATLARI VA ULARNI SOTILISHI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	77
Xudayberdiyev Nizomiddin Qurbonqulovich	
РАЗВИТИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА	83
Юлдашева Шохсанам Дилмуродовна	
O'ZBEKISTON TEMIR YO'L TRANSPORTI INNOVATSION SALOHİYATINI BAHOLASH	87
Muradov Bahrom, Masharipov Ma'sud	
HARAKATLANISH JARAYONIDA YO'L-TRANSPORT HODISALARINING KELIB CHIQISHIGA SABAB BO'LUVCHI OMILLAR	92
Umid Sadirdinovich Xolmatov	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI	98
Xujamatova Shaxlo Abdusalom qizi	

OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA „USTOZ-SHOGIRD“ PLATFORMALARINI JORIY ETISH	103
Madaminov Shoxruxbek Ma'rufjon o'g'li	
VALIKLI JINNING IKKI PICHQOLI TIZIMIDA TOLA AJRATISH JARAYONINING NAZARIY ASOSLARI VA MATEMATIK MODELLASHTIRISH.....	108
Abdugapparova Sh.N., Yuldashev A.X.	
OCHIQ BANKING VA API TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BANK MAHSULOTLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	114
Xujamuratov Abbos Mardonovich	
ISLOMIY IJTIMOYIY MOLIYA VOSITALARINING KICHIK BIZNESNI MOLIYALASHTIRISHDAGI ROLI: INDONEZIYA, MALAYZIYA VA POKISTON TAJRIBASI	119
Voxidov Oybek Roziqovich	
TEXNIKA XAVFSIZLIGI BO'YICHA XODIMLARNI O'QITISH VA BILIMINI BAHOLASH TIZIMI	125
Ashirqulova Qurbonoy, Nurbek Mamatov	
AQLLI SHAHARLARDA TRANSPORT OQIMINI NEYRON TARMOQLARI YORDAMIDA BASHORAT QILISH..	131
Ibragimov Sanjarbek Salijanovich	
ARXITEKTURAVIY LOYIHALASH FANINI O'QITISHDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH... ..	138
Yusubjonov Jonibek Farxod o'g'li	
NUKUS SHAHRI TURAR JOY MAHALLALARIDA AHOLIGA KO'RSATILADIGAN XIZMATLAR TIZIMINI DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI	145
Bauetdinov Berdaq Zinatdin o'g'li	
BANKLARDA SUN'IY INTELLEKTDAN FOYDALANISH: AFZALLIKLARI VA KAMCHILIKLARI HAMDA XORIJ TAJRIBALARI TAHLILI	151
Erkinova Feruza Najmitdinovna	
QURILISH MATERIALLARI ISHLAB CHIQRUVCHI KORXONALARNING ISHLAB CHIQRISH JARAYONLARI TAHLILI.....	156
Fayzullayev Jonibek Mambetsaliy o'g'li	
TEMIR YO'L TRANSPORTIDA TASHILAYOTGAN YUKLAR USTIDAN SAMARALI BOJXONA NAZORATINI TA'MINLASHNING TASHKILIY-BOSHQARUV MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	161
Berdiyev Abbos, Ergashev Qobiljon	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA BUDJETDAN TASHQARI TUSHUMLAR HISOBINING HAMDA SARFLANISHINING AUDITI	169
Abduraxmonov Saidqosimxon Abduhamid o'g'li	

OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA BUDJETDAN TASHQARI TUSHUMLAR HISOBINING HAMDA SARFLANISHINING AUDITI

Abduraxmonov Saidqosimxon Abduhamid o'g'li

Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar institut bosh hisobchisi

Mustaqil izlanuvchi

Email: aabdurkhmonovs@gmail.com

ORCID: 0009-0006-9385-7370

Annotatsiya: Mazkur maqolada oliy ta'lim muassasalarida budjetdan tashqari tushumlarning buxgalteriya hisobini yuritish hamda ularning sarflanishini audit qilishning nazariy va amaliy jihatlarini tadqiq etilgan. Budjetdan tashqari mablag'larning shakllanish manbalari, hisobda aks ettirilishi, xarajatlar smetasiga muvofiq sarflanishi va audit jarayonida qo'llaniladigan tekshiruv usullari tahlil qilingan. Tadqiqot natijasida budjetdan tashqari tushumlar hisobi va audit tizimini takomillashtirish, ichki nazoratni kuchaytirish hamda Xalqaro audit standartlari asosida audit sifatini oshirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: oliy ta'lim muassasasi, budjetdan tashqari tushumlar, buxgalteriya hisobi, audit, ichki audit, xarajatlar hisobi, moliyaviy nazorat, audit riski.

Аннотация: В статье исследованы вопросы бухгалтерского учета и аудита внебюджетных поступлений, а также аудита их использования в высших образовательных учреждениях. Рассмотрены особенности формирования внебюджетных средств, их отражения в бухгалтерском учете, проверки законности и целевого использования денежных средств. Предложены рекомендации по совершенствованию учета и аудита внебюджетных поступлений в соответствии с международными стандартами аудита.

Ключевые слова: высшее образовательное учреждение, внебюджетные поступления, бухгалтерский учет, аудит, внутренний аудит, финансовый контроль, расходы.

Abstract: This article examines the accounting and auditing of extra-budgetary revenues and their expenditures in higher education institutions. The study analyzes the sources of extra-budgetary funds, accounting procedures, expenditure control, and audit techniques used to assess compliance, accuracy, and efficiency in the use of financial resources. Based on the findings, recommendations are proposed to improve accounting systems, strengthen internal controls, and enhance auditing practices in accordance with International Standards on Auditing (ISA).

Keywords: higher education institution, extra-budgetary revenues, accounting, auditing, internal audit, expenditure accounting, financial control, audit risk.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasida oliy ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy mustaqilligini kengaytirishga xizmat qilmoqda. Natijada budjetdan tashqari tushumlarning hajmi va tarkibi sezilarli darajada ortib, ular oliy ta'lim muassasalari moliyaviy resurslarining muhim manbaiga aylandi. Mazkur mablag'lar asosan to'lov-kontrakt asosidagi ta'lim xizmatlari, ilmiy grantlar, xo'jalik shartnomalari, homiylik mablag'lari, xalqaro loyihalar hamda boshqa pullik xizmatlar hisobidan shakllanadi.

Budjetdan tashqari mablag'larning hajmi ortishi ularni buxgalteriya hisobida to'g'ri aks ettirish, maqsadli sarflash va ular ustidan samarali auditni tashkil etishni talab qiladi. Audit budjetdan tashqari tushumlarning qonuniy shakllanishi, to'liq hisobga olinishi, moliyaviy hisobotlarda ishonchli aks ettirilishi hamda mablag'larning tasdiqlangan smeta doirasida sarflanishini baholashga xizmat qiladi. Shu bois ushbu masalani ilmiy jihatdan o'rganish bugungi kunda dolzarb hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Davlat sektori buxgalteriya hisobi va auditini tashkil etish masalalari Alvin A. Arens, Randal J. Elder, Mark S. Beasley, William F. Messier, Roger Adams kabi xorijiy olimlar tomonidan chuqur o'rganilgan. Ularning

tadqiqotlarida auditni rejalashtirish, auditorlik dalillarini to'plash, ichki nazorat tizimini baholash va audit risklarini boshqarish metodologiyasi keng yoritilgan.

Mahalliy olimlar B.B. Hamdamov, M.Q. Pardayev, Sh.X. Elmirzayev, A.A. Karimov va boshqalar budget tashkilotlarida buxgalteriya hisobi, moliyaviy nazorat va auditni takomillashtirish masalalarini ilmiy tadqiq etganlar. Ularning ilmiy ishlarida budget mablag'lari va budgetdan tashqari tushumlarning hisobini yuritish, ichki nazoratni kuchaytirish hamda moliyaviy hisobotlarning ishonchligini ta'minlashga oid muhim ilmiy xulosalar berilgan.

Biroq oliy ta'lim muassasalarida budgetdan tashqari tushumlar hisobining hamda ularning sarflanishi auditining metodik jihatlarini bo'yicha ilmiy izlanishlar yetarli darajada amalga oshirilmagan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

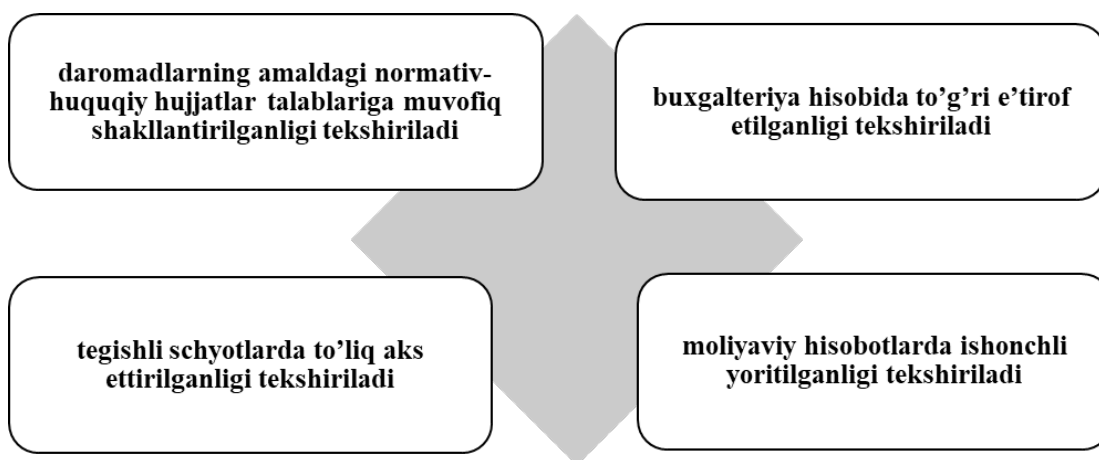
Tadqiqotda tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, iqtisodiy-statistik usullar, induksiya va deduksiya, kuzatish hamda umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Tadqiqotning nazariy asosini O'zbekiston Respublikasining budget, buxgalteriya hisobi va auditorlik faoliyatiga oid normativ-huquqiy hujjatlari, Xalqaro audit standartlari (ISA), Davlat sektori buxgalteriya hisobi standartlari hamda mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy ishlari tashkil etdi.

Tahlil davomida oliy ta'lim muassasalarida budgetdan tashqari tushumlarni hisobga olish, ularning sarflanishini rasmiylashtirish va audit qilish amaliyoti o'rganilib, mavjud muammolar hamda ularni bartaraf etish yo'llari aniqlashtirildi.

Tahlil va natijalar

Budgetdan tashqari daromadlar auditining asosiy ahamiyati oliy ta'lim muassasasida shakllanayotgan barcha daromadlarning to'liqligi, qonuniyligi, haqqoniyligi va maqsadli hisobga olinganligini mustaqil baholashdan iborat.

Audit jarayonida daromadlarning amaldagi normativ-huquqiy hujjatlar talablariga muvofiq shakllantirilganligi, ularning buxgalteriya hisobida to'g'ri e'tirof etilganligi, tegishli schyotlarda to'liq aks ettirilganligi hamda moliyaviy hisobotlarda ishonchli yoritilganligi tekshiriladi (1-rasm).

1-rasm. Oliy ta'lim muassasalarida budgetdan tashqari daromadlar auditida amalga oshiriladigan jarayonlar[®]

Buning natijasida:

Birinchidan, moliyaviy hisobotlarning ishonchligi oshadi.

Ikkinchidan, mablag'lardan foydalanishda shaffoflik ta'minlanadi.

Uchinchidan, ichki nazorat tizimi takomillashadi.

To'rtinchidan, manfaatdor tomonlarning oliy ta'lim muassasasi faoliyatiga bo'lgan ishonchi mustahkamlanadi.

Oliy ta'lim muassasalarida budgetdan tashqari daromadlar auditini amalga oshirish bir necha izchil bosqichlarda tashkil etiladi (2-rasm).

Birinchi bosqich

- auditni rejalashtirish

Ikkinchi bosqich

- ichki nazorat tizimini o'rganish va audit xavfini baholash

Uchinchi bosqich

- auditorlik tekshiruvlarini o'tkazish

To'rtinchi bosqich

- aniqlangan kamchiliklar va xatolar umumlashtiriladi hamda ularning moliyaviy hisobotlarga ta'siri baholanadi

Yakuniy bosqich

- auditorlik xulosasi va tavsiyalarni rasmiylashtirish

2-rasm. Oliy ta'lim muassasalarida budjetdan tashqari daromadlar auditini amalga oshirish bosqichlari[®]

Oliy ta'lim muassasalarida budjetdan tashqari daromadlar auditini moliyaviy hisobotlarning ishonchligini ta'minlash, budjetdan tashqari mablag'larning qonuniy va to'liq shakllanishini nazorat qilish, moliyaviy xavflarni kamaytirish, innovatsion faoliyat natijalarini xolis baholash hamda oliy ta'lim muassasasining moliyaviy barqarorligi va raqobatbardoshligini oshirishda muhim vosita hisoblanadi. Ayniqsa, oliy ta'lim muassasalarida SPIN-OFF loyihalari, texnologiyalar transferi, startaplar, texnoparklar va oliy ta'lim muassasasi ta'sischi sifatidagi korxonalar sonining ortib borishi sharoitida ushbu yo'nalishlar bo'yicha maxsus audit yondashuvlarini qo'llash budjetdan tashqari daromadlar hisobining shaffofligi va samaradorligini yanada oshirishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, oliy ta'lim muassasalarida budjetdan tashqari tushumlar hisobi va ularning sarflanishi auditini moliyaviy boshqaruv tizimining ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi. Budjetdan tashqari mablag'larning to'g'ri hisobga olinishi, moliyaviy hisobotlarda ishonchli aks ettirilishi hamda tasdiqlangan smetaga muvofiq maqsadli sarflanishi oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy barqarorligi va shaffofligini ta'minlaydi. Tadqiqot davomida budjetdan tashqari tushumlar hisobini yuritishda analitik hisobni yanada takomillashtirish, xarajatlar hisobi ustidan ichki nazoratni kuchaytirish, auditorlik tekshiruvlarini riskga asoslangan yondashuv asosida tashkil etish hamda elektron audit texnologiyalaridan foydalanishni kengaytirish zarurligi asoslandi.

Shu bilan birga, davlat sektori buxgalteriya hisobi va Xalqaro audit standartlari talablarini amaliyotga bosqichma-bosqich joriy etish, ichki audit xizmatlarining mustaqilligini ta'minlash, budjetdan tashqari tushumlar va ularning sarflanishi ustidan doimiy monitoring tizimini yaratish hamda auditorlarning kasbiy malakasini muntazam oshirib borish moliyaviy nazorat samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Mazkur takliflarning amaliyotga tatbiq etilishi budjetdan tashqari mablag'lardan oqilona foydalanish, moliyaviy intizomni mustahkamlash va oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy boshqaruv tizimini yanada rivojlantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 25-fevraldagi "Auditorlik faoliyati to'g'risida"gi O'RQ-677-son Qonuni // URL: <https://lex.uz/docs/-5307886>
2. O'zbekiston Respublikasining Budjet kodeksi // URL: <https://lex.uz/mact/-2304138>
3. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi "Ta'lim to'g'risida"gi O'RQ-637-son Qonuni // URL: <https://lex.uz/docs/-5013007>
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 08.10.2019-yildagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-son Farmoni // URL: <https://lex.uz/docs/-4545884>

5. Arens A.A., Elder R.J., Beasley M.S. Auditing and Assurance Services: An Integrated Approach. 17th Edition. – London: Pearson Education, 2020. – 848 p.
6. Messier W.F., Glover S.M., Prawitt D.F. Auditing and Assurance Services: A Systematic Approach. 12th Edition. – New York: McGraw-Hill Education, 2022. – 960 p.
7. International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB). Handbook of International Quality Management, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements. – New York: IFAC, 2023. – 1600 p.
8. Hamdamov B.B. Budget tashkilotlarida buxgalteriya hisobi va audit. – Toshkent: IQTISOD-MOLIYA, 2019. – 384 b.
9. Pardayev M.Q. Davlat sektori buxgalteriya hisobi. – Toshkent: IQTISOD-MOLIYA, 2020. – 408 b.
10. Elmirzayev Sh.X. Davlat moliyaviy nazorati va audit. – Toshkent: IQTISOD-MOLIYA, 2021. – 420 b.
11. Karimov A.A. Audit. – Toshkent: Sharq, 2021. – 456 b.

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100